

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranger, 5

—Lo que jo extraño es que, del modo que van las cosas, encare hi haji gent que pugui menjar.

CRONICA

QUAN la vinguda del rey á Barcelona va haverhi monárquichs que varen ficar l'olla gran dintre la xica. No era qüestió de reparar en gastos: s' havia de fer un va-y-tot y varen ferlo.

Ja no 'm refereixo al Sr. Marqués de las Cincillas que va pendre l' iniciativa de l' espléndidés y 'l derrotxe. Que falta un arch triomfal: que s' aixequi desseguida y que 'm portin els comptes. Y va pagarlos bitllo-bitllo; deu mil durets al arquitecto, dos mil al escultor per quatre grups escultórichs fets d' arpillera y guix... Y que vajin venint reys á Barcelona!—diria l' amich Clarassó ab aquella plácida rialleta que porta estereotipada en el rostre desde que s' arrima al arbre sant de la pietat adinerada.—

Que s' ha de iluminar el monument á Colón: vinguin milers de bombetas eléctricas á tot lo llarch de la columna, fins á deixar á las foscas al immortal navegant, en corroboració de que més cas ha de ferse de qui va explotar l' América, que no pas de qui va descobrirla.

Qu' es necessari organitzar compactas manadas de victorejadors, que aixordin al regi viatjant ab els seus crits y 'l marejin ab la seva bellugadissa: se reclutan tots els que siguin menester: si no bastan quatre pessetas per barba se 'ls ne donan sis ó vuit ó las que siguin necessarias, que no vindrá de aquí. El fet es que hi haja entussiasme delirant.

Y aixís va ferho tot aquell piadós varó, al objecte de despertar als adormits, d' estimular als perosos, d' espatarrar al poble badoch y de demostrar el seu agrahiment á unas institucions que sis anys després de la perdua de Cuba y Filipinas, permeten que Filipinas y Cuba subsisteixin encare pera la Companyia Trasatlántica, donantse á coneixer com en els bons temps de la dominació espanyola, ab una subvenció anual de vuit milions y mitj de pessetas. La llista civil del Sr. Marqués, com ab frasse felís va dir un día en el Parlament, el diputat republicà Sr. Lletjet.

Las iniciativas espléndidas de aquest fill predilecte de la monarquia restaurada, s' havían de veure secundadas dintre de l' esfera individual, per moltas altrás personas, may sigui sino pera fer hó l' adagi que diu: «Un boig ne fa cent», encare qu' en el present cas valdria més que digués: «Un espanyolat fa cent tontos.»

Y á la categoria dels tontos pertanyen, per exemple, 'ls industrials que varen creure de bona fé lo que 's deya respecte del viatge, en el sentit de que seria, no una ostentosa excursió de recreo, sino una detinguda excursió d' estudi pera coneixer y depurar las necessitats del país productor y afavorir als que dedican la seva activitat á las tascas de la industria.

Desde 'l primer moment va entaularse entre ells una empenyada competencia, disputantse l' honor de que 'l regi viatjant se dignés afavorirlos ab la seva visita.

Tots volían ser els preferits.

Fou menester desairar á molts, pera contentar á alguns. Foren triats el més importants, els més rumbosos.

Y certas fábricas devoradas pel corch de la crisis, repletas de géneros que no troban colocació, decaygudas á despit de la protecció aranzelaria que han vingut disfrutant fins ara, en lloch de presentarse al natural, se disfressaren de prósperas; en lloch de vestirse de dol, se vestiren de gala.

Els gacetillers de la premsa monárquica agotaren l' encens en honor d' ellas. ¡Quina espléndidés!... ¡Quin luxol... ¡Quin bon gust!... La fortor del oli de las máquinas restá ofegat per las emanacions perfumadas de las flors que tot ho omplían. Las quadras brutas d' ordinari, resplandían de blancor. Fins els obrers semblavan personas acomodadas haventse'ls obligat á posarse la roba de las festas. En un departament s' hi instalá una exhibició dels géneros millors y més vistosos. En un altre departament hi estava preparat un *lunch* espléndit.

* *

Quan arribá l' hora de la regia visita, als fabricants favorecuts ab ella, 'l cor els hi anava ab més violencia que 'ls pistons de la máquina de vapor. ¡Quin honor! ¡Quina ditxa!... ¡Quina fortuna!

Els reys son els missatjers de la felicitat.

Pero 'ls reys van depressa.

A pas de carga, sense á penas respirar, sense casi fixarse en res, el regi visitant recorra l' establiment. Escolta sense sentir, mira sense veure. ¡Estaría ell ben fresch que hagués de aguantar tantas y tantas *latas*!

Pero ¿no deyan que havia vingut á fer un viatge d' estudi?

Un altre día será: avuy ha de contentarse ab una rápida visita... una visita de cumpliment.

¡Bon goig accepti en el bufet una copa de *champagne*!...

Passa l' onada regia; passen las creus, las condecoracions, las bandas, els uniformes brodats y engalonats, deixant en la fábrica com un buyt de decepció.

L' industrial, calculista com á bon catalá, exclama creuhant las mans sobre l' abdómen:

—¿Y per aixó m' he donat tots aquests mals decap? ¿Y per aixó he fet tot aquest gasto?...

No 't desconsolis, pobre burgés, y á la nit arriba't al *Foment*, y á l' altra nit al *Institut catalá de Sant Isidro*, y la nit última de l' estancia del rey aquí, al gran *Saló de la Llotja*. Ves'hi, no hi fassis falta, y sentirás á n' en Maura. Ell te parlará en nom del rey, en nom del govern, en nom de tots els poders del Estat. De la seva boca eloqüent podrás recullirne el manná de las promesas falagueras y de las esperansas benehidas.

Ell te proclamará, á tú que produheixes y t' agitas en el bat-y-bull del negoci, la gran forsa de la nació, l' única digna de ser atesa y protegida, ab tal que 't confihis á la seva direcció, prestante á secundar la seva política, una política clerical y reaccionaria que concorda perfectament ab las tevas aspiracions. Perque tú—fes exámen de conciencia—de reaccionari n' has sigut sempre, y de clerical te n' has anat tornant cada día més.

¿No veus cóm se disposan á pagar els teus sacrificis?

Confía ab en Maura... Espérahó tot de 'n Maura... Ell es el ministre providencial... Ell es l' únich regenerador.

* *

Ab la mel als llabis varen quedarse els industrials, y en tant en Maura va arribar á Madrid. Es bon pagador y no li dolen prendas. Y la primera prenda que ha soltat, valentse del seu amich y company el ministre de Hisenda, ha sigut...

¿Acás la *zona neutral*? ¿Tal vegada 'l concert económic?...

No, senyors: ha sigut un augment considerable en el personal de la investigació.

Eran poch, insuficients els que 's dedicavan á n' aquesta deliciosa tasca: ara serán molts. Desde que s' ha perdut Cuba, aquella isla castigada, que va in-

PEL CONCURS DE PASTELS

—Ni que 'm califiquin d' inmodest, crech que aquest *pastel* hi falta.

surreccionarse principalment per obra dels investigadors y agents de la Hisenda que acabavan ab els seus diners y ab la seva paciència, ha sigut precis buscar una Cuba nova, y per tal s' ha escullit á Catalunya.

Ja 'ls tenim aquí á punt d' entrar en funcions, y que no deixarán recó per escorcollar.

Reblos com se mereixen, burgés babieca. Es en Maura qui te 'ls envia. Tinguis per ells las mateixas atencions que tindrias per en Maura, si sigués ell qui en persona 's presentés á practicar la investigació.

Escolta: ¿no 't queixavas de que 'l rey, al visitar el teu establiment, hagués passat tan depressa, sense adonarse de res?

Donchs ara veurás com els investigadors de 'n Maura hi passen ben poch-á-poch y 's fixan en tot: en las máquinas y en las pessas de las máquinas, en els géneros preparats y acabats, en els llibres y en tota la documentació del escriptori. No deixarán res per veure ni per escudrinjar.

L' estudi conciensut y minucios que tú desitjaves que practiqué el rey, el farán, á las tevas costellas, els agents del fisch.

Y en Maura continuarà dihent:

—Vosaltres sou la gran forsa de la nació, l' única digna de ser atesa y protegida. Per aixó, y á fi d' evitarvos un atach de congestió, he determinat comensar fentvos una bona aplicació de sangoneras.

P. DEL O.

ENGRUNAS

I

Avuy t' he vist exuberant de vida,
bellesa y joventut. Provocadora
m' has mirat un moment. ¡Ay, qui ho diria
qu' ets tú la pecadora!

Y jo he baixat el cap, y ta mirada
se m' ha clavat á dins, inexplicable;
tant, que m' has fet duptar y encare ho dupto,
¡si seré jo 'l culpable!

II

No li ha sapigut may greu
que l' haguessin enganyat!...
¡Ab quin goig ha contemplat
un cor mes pervers qu' el seu!

A. JULIÀ PONS

DEMANO LA PARAULA

Puig es *El Diluvio* que 'ns concedeix la paraula, no tenim cap inconvenient en usarla. Y ho farém ab brevetat, sense ampliacions, anántnose'n de dret al bulto.

Encare que per boca de ganso, atribuhintho no sabém á quina comissió, *El Diluvio* afirmá que qui aquestas ratllas escriu havia comés un acte de nepotisme patrocinant la candidatura pera regidor del germá del propietari de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA. A *El Diluvio* ha de constarli que aixó no sols es cert, sino qu' es inverossímil per no dir impossible, per rahóns de ordre particular patents á tots els qu' están enterats del estat de re-

lacions entre 'ls dos germans López. Li fou demanada particularment al *Diluvio* una rectificació del error: la rectificació promesa no 's feu efectiva, y de aquí la declaració qu' estamparem en lloch preferent de la secció d' *Esquellots* de nostre passat número.

Aquesta declaració li ha servit, no pera cumplir un rudimentari deber de imparcialitat á que en certa manera venia obligat, sino per arremetre contra nosaltres el diumenje y tornarhi 'l dilluns, després de pendre alé per espay de vintiquatre horas: tal es l' impetuositat de la seva escomesa. Créguins *El Diluvio*: ho fá una mica massa fort.

Nosaltres, al revés d' ell, qu' en las cosas del partit republicá ha cambiat de actitud y de criteri moltes vegadas, com se li podria demostrar ab un sens fi de retalls contradictoris que omplirían un volúm, ens trobém allá hont eram avants, durart y després de las últimas eleccions, es á dir: treballant desinteressadament per la cohesió, el bon nom y 'l prestigi de la comunió política á que pertanyém. O sinó cftis un sol fet que argüeixi profit personal, ni favoritisme. Ni *El Diluvio*, ni ningú será capás de senyalarlo.

Com una carga acceptarem el lloch de compromís que las Bases de organizació del partit de Unió republicana, dictadas per en Salmerón, ens tenen senyalat en las Juntas, porque no refugim may els debers per penosos que siguin. No podrá dir lo mateix algún redactor de *El Diluvio*, qu' en un principi actuá de secretari de la comissió organizadora, y que desde que no pogué prosperar certa candidatura á Diputats á Corts, per ell y altres elements de *El Diluvio* patrocinada ab gran empenyo, no se li ha vist may més el pèl, y fins *El Diluvio* ha deixat de pertanyer al partit de Unió republicana: pera dedicar-se desde alashoras á exercir de pota de la marruixa, fomentant rezels y disgustos y amparant á tots els dissidents sens escepció, al principi en una forma bastant

LA MANIFESTACIÓ DELS POBRES

—¡Que surti en Boladeres,
que surti al balcó
á repartí aquests duros
que té en un recó!

¡TOT PER UN PETÓ!...

(NOTA PARISENCA)

1.—Estém sols... ¿Un petonet?...

3.—Vaja, tonta!...

2.—¡Y ara, boig!... ¿Aquí?...

4.—¿Tantas ganas ne tens?...

5.—Cuyta, fes!...

barrohera; més tart, es á dir, desde la mort del Sr. Lari-bal—ho regonexém—ab alguna major discreció.

¿Cóm pot sostenir, donchs, que al invocar l'esperit de la més absoluta independència, qu' es y ha sigut sempre la nostra norma, hem anat á remolch d' ell y l' hem plagiát? No, impossible: també hi ha independència que se li veu el llautó, independència de *doublet*, y aquesta no es la nostra.

No negarém que, en calitat de individus de la Junta municipal, siguerem consultats, quan se tractá de formar una candidatura; pero may un concell lleal, argüeix empenyo ni padrinatge en pró de tal ó qual persona. Nosaltres ens donárem per satisfets del bon efecte que produhí la candidatura que fou publicada com á dictatorial. El mateix *Diluvio*, que combaté l' procediment, no pogué menos d' elogiar els noms de la major part dels

que la constituían. A nosaltres ens satisfeya la consideració de que la majoría de aquests noms recayguessin en personas que no havían sollicitat figurarhi: que havían de ser las primeras sorpresas al trobars'hi inclosas. Aixó implicava, quan menos, un bon desitj, y marcava un sistema contraposat al del caciquisme, desde l' moment que 's buscavan als homes pera 'ls cárrechs, y no 'ls cárrechs pera 'ls homes.

Pero aquesta intervenció, millor que intervenció concell lleal y desinteressat ¿pot implicar may una concomitancia material ni moral ab tota y cada hú dels que resultaren designats? ¿Se pot exigir de nosaltres ni de ningú la renuncia al esperit de independència pera jutjar els seus actes, y fins pera posarlos en solfa, en cas necessari?

Tots els electes son majors d' edat y homes conscients:

SENYORETS DE BRIGADA

—Com que diu que 's fa un empréstit per donar feyna als obrers, vaig á veure si 'm colcan.

—¿Per cobrá?

—Es clar: per res més.

REFRANS ADOBATS

Per l' Ascensió... calsetets al balcó.

desde 'l moment que acceptaren el càrrech, acceptaren la plena responsabilitat que vá unida al mateix, la gloria ó 'l descrédit emanables dels seus actes. Lliures son y exempts están de tota pressió extranya. Ells, per consegüent, han de respondre de sí mateixos, com nosaltres responem de nosaltres sols. ¡Si fins els pares al engendrar un fill no poden respondre de las qualitats de aquest, com s' ha d' exigir en l' ordre polítich que ningú avaluí á ningú, quan els que desempenyan un càrrech tenen pera respondre la seva propia reputació?

Per aixó nosaltres hem declarat que no teníam, ni podríam tenir may conexions ab cap ajuntament: sobre 'l particular podém parlar ab veu alta, emetre judicis imparcials, prenent sempre per gufa el prestigi del partit republicá y 'l bé de Barcelona. Si alguna vegada censurém es porque podém ferho. Lo que no faríam may, per repugnar á la nostra conciencia, fora deixar passar el bou per bestia grossa, ab sols que 'l bou se digués republicá. ¿Es aixó lo que li dol al Diluvio?

Y encare hem de ser més exigents, si 's vol, ab els amichs, que ab els adversaris, per tenir aquells en las sevas mans alguna cosa que estimém per damunt de tot... y després may sigui sinó pera correspondre al adagi que diu: «Quant més amichs més clars.»

J. R. y R.

NITS DOLOROSAS

Fum que pujas, giravoltas
y te 'n vas ensá y enllá...
Transparencias opalinas
que l' oreig destriará...
Fum que t' alsas com serpeta
que s' enfla cap al cel,
llengotejas y tremolas
difumant el nevat vel...
Tú tampoch creus en la gloria
y t' elevas vacilant...
Tú també has sentit la ciencia...
Tú, com jo, pujas duptant!

ANGEL VILANOVA

EL PER QUÉ DE TOT

(Capítul arrencat de la HISTORIA DE LA INCIVILISACIÓ Y EMBRUTIMENT D' ESPANYA)

Al entrar en el despaig, vaig trobar á don Joan fet una fiera.

—¡Caramba! ¿Qué té qu' está tan cremat?

—¿Qué tinch?—va dirme, donant tal cop de puny sobre la taula, que del tinter va saltarne una verdadera martinica d' esquitxos:—¿Qué tinch?... Que al colegi del noy ja torna á ser festa. ¿Ho entén? ¡Festal!...

Y aixecantse d' una revolada y posantse á passejar á grans passos per l' habitació, va comensar á esbravarse, amenisant el discurs ab esbufechs y imprecacions, algunas d' ellas no gayre «parlamentarias.»

—¿Per qué li envió jo 'l noy á estudi? ¿Per qué? ¡Veyám! ¿Perque aprengui ó perque s converteixi en un gandul de set solas?

No he vist cosa més absurda que 'l régimen y costums dels nostres establiments que 's diuen instructius.

Vaji contant.

Després de las imprescindibles vacances d' estiu, que no sé per qué son imprescindibles ni per qué han de durar tres mesos, á primers d' octubre comensa 'l curs.

¿Creu vosté que al inaugurarse las classes els mestres tenen ja 'l plan trassat pera las tasques que 's van á empendre?

LABORATORI DE PASTISSERÍA

No, senyor. Aixó ja vindrà després. La qüestió es obrir las portas del colégi, y 'ls deixebles que vajin entrant. Lo del plan de traballs no es cosa d'urgència imperiosa.

Ab arreglo n' á aquesta teoria y no donant d' ensenyansa més que un modest simulacre, el mes d' octubre 's passa organisant las classes y preparant ab tota calma el quadro de traballs escolars.

Ve 'l novembre y la laboriosa organisació, á cada instant modificada y refeta, apareix definitivament fixada. Al matí 's farà aixó, á la tarde 's farà alló, els dilluns els dedicarém als naps, els dimars á las xirivias... Un plan complet, que 'n Pestalozzi se 'n lleparia 'ls dits.

Pero tot just entrats els deixebles en materia y ja en moviment l' engranatge instructiu-educador, ¡crach!... la máquina 's para.

¿Qué ha pasat? Res. Que som al desembre y 's han de celebrar las festas de Nadal.

Qualsevol s' imaginaria que aquestas festas deuen durar tres ó quatre días, més que suficients pera que descansin uns alumnes qu' encare no han fet res.

Donchs no, senyor: segons el calendari de las nostras escolas, las vacaciones de Nadal han de comensar á mitjos de desembre y no poden acabar avans de l' endemà dels Reys.

Endavant. Suposant que no hi hagi una nevada grossa que dongui lloch á una suspensió de classes de dos ó tres días, passa 'l janer, vé 'l febrer, que ja de sí es un mes curt, y... torném á descansar altra vegada.

¿Motiu? Una hermosa costum que tampoch pot abandonar-se, per més que contra ella s' escarrassin el progrés, el bon sentit y la pública conveniencia. Hem arribat á las festas de Carnestoltas, y ¿qué succehiria si 'ls noys no anessin á veure la rúa y á enterrar al immortal rey de la broma?

Total: uns quants días perduts pel carrer, amén de la mandra que aquestos *altos* encomanan al esprit de las criaturas.

No obstant, va seguint-se la marxa ab pena ó ab dolor y quan sembla que definitivament la cosa comensa á anar de veras, nova parada.

¿Per qué? Som á la senmana santa, y un aconteixement d' aquesta categoria no pot celebrarse ab menos de set ó vuyt días de descans absolut.

Cumplert aquest sagrat deber de repós, tot dona

—¿Veus? Si haguessis fet un pastel ben bonich, haurias pogut portarlo al concurs que ara s' ha obert.

—¡Esperis! Aixó de fer grans pastels, ho deixo per quan sigui regidor.

lloch á creure que l' *activitat* escolar no sufrirá ja més interrupcions que las ordinarias.

Pero no es aixís. Un día s' escampa la veu de que 'l rey ve á visitarnos, y com que noblesa obliga, y aixó d' un rey no 's presenta cada cinch minuts y tothom hi va, la escola 's considera en el deber de tancar las portas, y en efecte las tanca, obsequiant als fatigats alumnes ab uns quants días de vacaciones.

Despedit el rey y pahidas las festas en honor seu celebradas, passa 'l Maig com una exhalació y sense casi bé donarse'n compte, 's troban els deixebles ab que als balcóns torna á haverhi domassos y l' olor de la giesta embalsama l' ambient...

¡Corpus!.. O lo qu' es lo mateix: mitja dotzeneta més de festas, que positivament venen com l' anell al dit.

Y avuy festa perque es el *dos de Mayo*, y demá festa perque es la Santa Creu, y 'l diumenge festa perque es diumenge, y 'l dijous festa perque es dijous, y ara perque es el sant d' un mestre, y ara perque á un altre mestre l' han fet padri, els mesos s' escorran qu' es un gust, l' hora solemne de la clausura del curs toca en el moment senyalat y... ¡vol fer vosté 'l favor de dirme quins fruyts se 'n poden treure d' una ensenyansa donada en aquestas condicions, sense fé en el mestre, sense estímulo en el deixeble, sense calor en ningú, aquell cumplint

AUCA DEL 'COUCEJAL MALO'

En vigílies d' eleccions
davan gust els seus sermóns.

Tot era companyerisme,
y adelantó'y altruisme.

Pero una volta elegit,
ja no hi ha res de lo dit.

Dant mostrás de gran frescura,
fa servirse per un gura.

Com qu' ell no ha de pagá 'l cotxe,
s' hi passeja á trotxe y motxe.

Als toros, molt guapament,
hi exerceix de president.

Diu que al clero es de rahó
darli molta protecció.

Per més que 'ns quitin del pes,
ell no s' entera de res.

Quan tem una votació
toca pipa del Saló.

Va sovint á dá una ullada
á las obras de Moncada.

Es avansat, pero ho proba
d' una manera molt nova.

Per festas y diversions
may li dolen els milions.

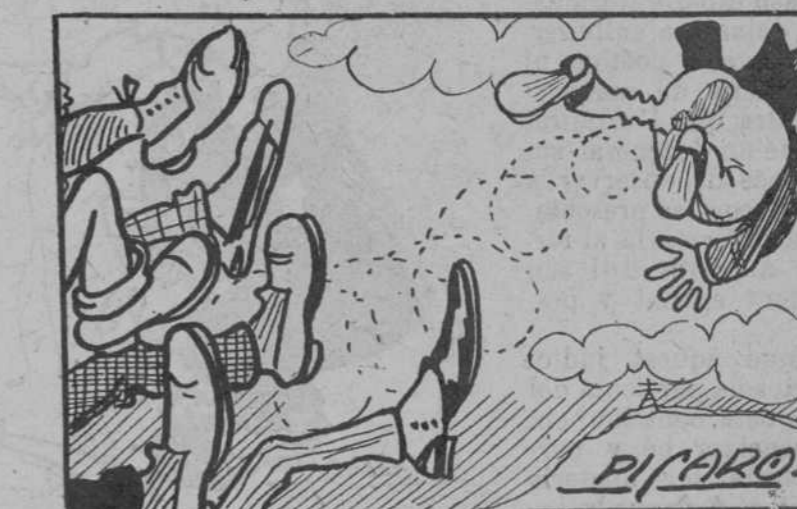
Pels pobres, ja es diferent:
la caixa es plena... de vent!

Porta l' administració
ab un garbo que fa pó.

Si 'l poble 'l vol fé explicar,
me l' etgega á passejar.

Lo qual que per 'quest camí,
es fácil que acabi així.

ELS DOS ÓSSOS

Sabent que al pobre ós de Russia
las cosas no li van bé,
l' ós de la villa del idem
se li ha ofert per enfermé.

per necessitat y pura rutina el seu penós deber, aquést acostumantse casi á considerar días anormals y fatigosos els que no son de festa?...

—¡Ah!—va exclamar don Joan, aturantse de prompte y mirantme de fit á fit:—¿Sab quins son els fruyts que se 'n treuhen?.. Que la pobra criatura que, ignorantho tot, entra en una de las nostras escolas y al cap de sis ó set anys no 'n surt caminant de quatre grapas... creguin que fa un verdader miracle.

A. MARCH

LLIBRES

LEOPARDI Á LA LUZ DE LA CIENCIA, por G. SERGI.
—La *Biblioteca Sociológica Internacional* ha inclós en la seva colecció aquesta obra notable per mes de un concepte. Ho es principalment per la seva originalitat. Fins aquí l' obra d' un poeta era jutjada exlucssivament com obra literaria pura y simple. El gran antropólech italiá G. Sergi fa alguna cosa més: aplica 'ls métodos científichs al judici de l' obra y del escriptor que l' ha produhida. No 's fixa solzament en las flors y en els fruyts, sino també en l' arbre que 'ls produheix, y en las lleys psicológicas que han determinat la seva producció.

Leopardi, l' gran poeta italiá de la misantropía, dels neguits, de las desesperacions, del pessimisme li proporciona camp exténs pera sos estudis. En son llibre fa l' autopsia, la dissecció completa del seu esperit atormentat, y no deixantse enlluernar per las galas poéticas ni per l' armonía de sos versos, demostra que l' admirat autor sigué un degenerat sublim, incapás de observar la realitat tal com se presenta, propens á deformarla al fer-la passar á través del seu temperament exaltat y pessimista.

Sense que aquest judici minvi una sola partícula del mérit del poeta, contribuheix á ferlo coneixer bé, y porta á desentranyar misteris del esperit y á fixar la influencia que ha exercit ab las sevas obras en el poble

italiá y per tot arreu ahont Leopardi es llegit ó conegut, y fins imitat, com en certa manera succeheix á Espanya, ahont contém també ab un Leopardi: el popular Espronceda, que tan directament hagué de rebre las sevas influencias.

El treball de G. Sergi termina ab un apéndice que conté una notable dissertació sobre *Els homes de geni*, la qual al ser publicada per primera volta sigué objecte de acaloradas polémicas, per la valentía, la sinceritat y l' esperit independent ab qu' está escrita.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Los Universitarios, novela de tipos y costumbres académicas por el Dr. J. Esteban de Marchamalo.—Acaba de publicarse la segona edició de aquesta obra ab tanta justicia celebrada per tocar punts de verdadera trascendencia política y sociológica.

∴ *La Galvanoplastia al alcance de todos* por Paul Laurencin.—Es un tractat complet de daurat, platejat, niqueladura, fotograbat sobre zinc y coure, traduht ab esmero de la quinta edició francesa per D. Francisco Novellas. Un' obra de divulgació práctica qu' agrahirán tots els que han de intervenir en aquesta especialitat de la industria.

∴ *Espinas del roserar*.—Quadro dramátich de Joseph Gratonil y Cortés y Adolf Xifra y Girbal, estrenat en el Teatro Principal de Gracia, la vetlla del 17 de mars últim.

RATA SABIA

DRAMAS DE TABERNA

I

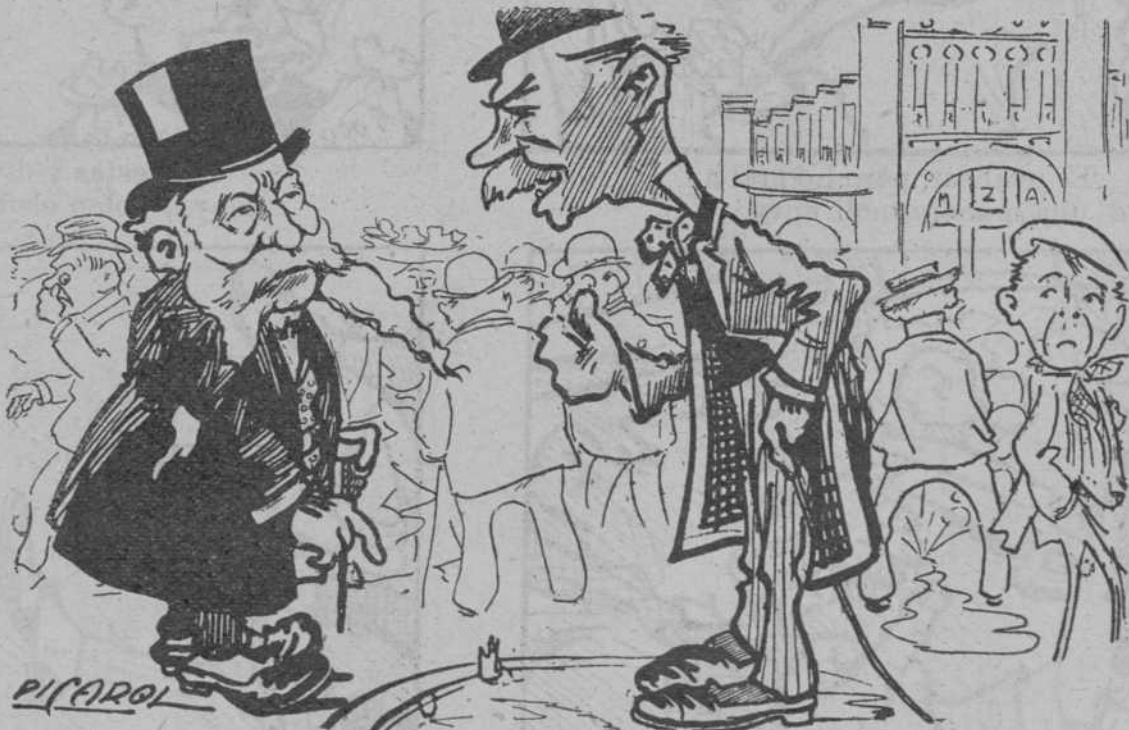
Jugant al tuti habanero
en la taberna de l' Arpa,
en Xiribechs y en Pelili
discuteixen la jugada.

En Pelili fent mil muecas
y donant cops á la taula,
diu qu' en la basa del oro
en Xiribechs li ha fet trampa.

—No tinguis por—diu ab sorna—
que aquells cinch céntims de canya
que has begut quan has entrat
te 'ls pagui 'l fill de ma mare.

Si me 'ls haguessis guanyat
jugant net y com Deu mana,
te 'ls pagaría ab molt gust

DAVANT DEL APEADERO

—Don Guillem, si no torna á fer colocar aquí el sumidero que avans hi havia, no extranyi si un día troba aixó convertit en un mar... de llágrimas.

LAS NOSTRAS VÍAS PÚBLICAS

—Y ara, senyor municipal, ¿per ahont passaré jo?
—Hombre... salte usted por arriba.

puig ja sabs que á mí no 'm raca.

Pro has jugat ab picardía,
y dech dirte cara á cara,
que al home que juga aixís
¡se li pot dir qu' es un lladre!

—Pelili, no 't descantellis;
ten cuydado ab las paraulas,
y pensa que soch capás
de senyalarte la cara.

Si no 'ls vols pagar, no 'ls paguis;
sab molt bé que jo, á Deus gracias
encare tinch algun ral,
y no han pas de ferme falta
els cinch céntims que he guanyat
y que tú no vols pagarme.

—¡Ja ho sé que tens diners, home!
son els que ta filla guanya
passejantse cada nit
amunt y avall de la Rambla.

Com que jo no tinch cap filla
que 'm porti 'ls diners á casa,
no puch tenir tant orgull
ni gastar tantas agallas.

—Ja t' he dit que soch capás
si de aquest modo 'm maltractas,
de marcarte aquests cinch dits...

—¡Y que has de fer, papanatas!
—Pelili...

—¡Si ets un gallina!
—¿Gallina jo? ¡Vatúa nada!
Apa, surt cap al carrer;
que tinch ganas de probarte
qu' encare tinch prou valor
per ferte un *trau* á la panxa.

II

Llansant mil imprecacions
y trabantse de paraulas,
surten abdós contrincants
de la taberna de l' Arpa.

En sent al mitj del carrer
cad' un d' ells treu una faca,
y ensemps que l' arma esgrimeixen
aixís diuhen, ab yeu aspra:

—¡Juga millor, bordegás!
¿que potser tens las quaranta?

—¡Aquesta partida es meval!

—¡No crech que fassis cap basa!

Y á cada nova ferida
que l' un infereix al altre
disminuixen els crits
y aumenta en sos pits la rabia.

Per ff en Xiribechs fa un ¡ay!
li cau de las mans la faca
y damunt del empedrat
queda extés el seu cadavre.

En Pelili 'l mira ab mofa
y ab un cinisme qu' espanta,
mentres que de allí s' allunya
ab tó sarcástich exclama:

—Xiribechs, aquest camf...
¡ha anat meva la jugada!

J. Usón

TEATROS

PRINCIPAL

No podem donar compte en la present senmana del estreno de la nova comedia: *El primer pleito*, que devia tenir efecte 'l dimecres.

Ho deixarem pera la proxima.

ROMEA

La graciosa ploma de D. Pau Parellada (en Melitón González) també l' ha errada aquest cop. El seu saynete *El mosso d' Esquadra* no sembla pas germá dels ante-

riors. A pesar d' estar plé d' acudits, el públich ha rebut aquesta obreta ab certa fredor que contrasta ab l' éxit creixent que ve obtenint *La morta*, el felís quadro dramátich de D. Pompeyo Crehuet, quinas representacions se contan per ovacions al autor y als artistas, que l' interpretan admirablement.

Avuy, benefici de D.ª Carme Jarque, la genial protagonista de la esmentada obra. El programa es molt ben triat y l' interés del públich per la estudiosa artista es gran. De modo que... Bona entrada en perspectiva.

CIRCO BARCELONÉS

El próxim diumenje, día 15, tindrà lloch l' estreno del melodrama de caràcter històrich *La serpiente del Paraíso*, original del conegut melodramista D. Salvi Valentí.

La funció serà á benefici de la aplaudida dama de caràcter D.ª Paulina Villalba.

AL AYRE LLIURE

—¿Qué vol pendre vosté, jove?
—La fresca.

La *Associació Euterpen-se* dels Coros de Clavé, avinguda ab l' empresa d' aquest teatro está organisant un gran Festival pera 'l día 23 del corrent, á benefici de las víctimas de la catástrofe de Villanueva de las Minas.

Es d' alabar tan generosa iniciativa y ab gust la fem constar en aquesta secció.

TÍVOLI

L' empresari Güell s' hi ha trasladat desde 'l Granvía, ab els seus artistas y ab lo mes escullit del seu repertori en el qual hi figura en primer terme l' afortunada creació del mestre Vives *Los Bohemios*.

Del mateix mestre, en col·laboració ab en Calleja, s' ha posat en escena *La vendimia*, lletra de 'n Jiménez Prieto, quadro andalús de assumpto bastant gastat, en el qual el diálech corra bé.

En Vives apareix bastant distanciat de la seva anterior producció.

Obra en porta: *El Azahar*, original així mateix del mestre Vives.

NOVEDATS

Ha quedat á disposició de la companyia de la María Guerrero y 'l seu marit Fernando Díaz de Mendoza, qu' en breu comensará la temporada, haventse obert ja 'l corresponsent abono.

Conta ab un gran número de produccions noves y refundicions del teatro del sigle d' or. Entre las primeras hi figura *El Abuelo* del insigne Pérez Galdós, el gran éxit de l' última temporada madrilenya.

CATALUNYA

Un' altra obreta passadora, no mes que passadora.

LA PUBILLA PAGA

Si vols estar ben servit,
tant de dia com de nit,
per un preu molt reduït...
sigas alcalde.

Tres autors tingueren que reunir-se pera escriurela, els Srs. Lucio, Palomero y García Alvarez. Donat aquest terceto de coneguts sayneters no es d'extranyar que *Congreso feminista*, que aixís es com se titula la revista estrenada, contingui xistes suficients pera fer passar un rato rialler al públich. Llástima que molts d'ells siguin d'un color tan virolat!

El quadro resulta bastant mogut y obtingué una regular interpretació, essent aplaudits ab justicia la Griffell, la Membrives y el popular Cerbón.

La música, de 'n Valverde fill, no 's distingeix gran cosa.

Próximament pendrà posicions en aquest teatro la companyia del *Teatro de la Comedia* de Madrid, dirigida pel Sr. Balaguer y en la qual figura com a primera actriu la celebrada Sra. Pino.

Com de costum, anirà presentant las obras estrenadas en aquella capital, durant l'última temporada.

Lo de sempre: teatralment, l'hivern de Madrid se transforma a Barcelona en primavera y estiu.

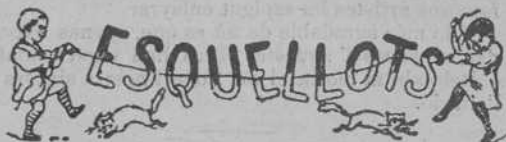
GRANVÍA

Celebrém qu' en Cereceda encare sigui viu. ¡Tants anys que fa que s'arrossega per aquests teatros! ¡Y tants que se'n contan desde la seva última aparició a Barcelona!

La companyia que dirigeix composta d'elements bastant valiosos va inaugurar-se ab *La Tempesta*, darrera de la qual posé en escena la celebrada obra de 'n Morera: *La cançión del naufrago*. L'una y l'altra tingueren un despenyo satisfactori.

S' anuncia l'próxim estreno de *La muñeca*.

N. N. N.

Dilluns a las onze de la nit, en el Passeig de Gracia, a l'altura del carrer de Aragó, el nostre estimat

company eí dibuixant Sr. Llopert, sigué interpellat ab formas grosseras pel Sr. Marial, qui anava en companyia deis regidors Srs. Nel-lo y Moles y de una altra persona desconeguda. Hem de advertir que 'l Sr. Marial exercia funcions de alcalde interí.

Consigném aquest fet ab extranyesa, per quant LA ESQUELLA DE LA TORRATXA té casa oberta y personas responsables de todas las manifestacions que realisa en us de sa libérrima independéncia.

Ja tenim volant per aquests espays un nou aucell de mal auguri, que no sabem al últim si será guatlla ó esparver.

Se susurra de un gran pot de llet de valor cinch mil pessetas, munit pel gremi de vaquers y distribuit entre determinadas personas de *ambos sexes*. Se fan insinuacions, se senyala ab el dit a tal ó qual... En fi, la mar de murmuracions y de malicias.

El president del gremi de vaquers nega en rodó la generositat que li atribueixen. Pero alguns periódichs no 's donan per vensuts y continúan la seva tasca de descrédit.

Ara bé: un medi existeix per aclarir el fet com es degut. Entre las tres fraccions que componen l'actual Ajuntament ¿no n'hi ha dugas qu' exerceixen de fiscals? Donchs constituheixis un tribunal investigador ab facultats amplias pera indagar y pronunciar el seu fallo. Y caygui qui caygui, si es cert que algú s' ha embrutat els dits... de llet.

Aixó es lo que desitja Barcelona y en especial el partit republicá.

Sobre l' assumpto de la llet, mencionat en l'esquellot que precedeix, va versar dimars la major part de la sessió del Ajuntament.

Ab valentia va entaular la qüestió 'l Sr. Rivas

Mateos, excitant al Sr. Zurdo á donar explicacions, y descartant l' honorabilitat del partit republicá, que no podria sufrir desdoro, encare que tots els seus representants en el municipi resultessin indignes.

Torná 'l Sr. Zurdo pel seu bon nom y dimití 'l càrrech de individu de la Comissió de Consúms, pera facilitar l' acció investigadora que s' estimi convenient practicar.

Després, cada hu hi digué la seva. Un verdader debat de sutilesas, reparos y perfils.

Nosaltres estém en qu' es precis nombrar una comissió investigadora en la qual hi estiguin igualment representadas las tres fraccions del Ajuntament, y que aquesta comissió aprecihi y jutji, no sols per probas, sino també per indicis, si es precis. Y creyém que cap regidor dels que resultin designats pera formarla, té dret á negar el seu concurs á una obra de verdadera moralitat.

¿Saben tot alló de la venta de valors robats que motivá la detenció de algunas personas?

Donchs no hi ha res de lo dit y 'ls detinguts ja están tots en llibertat. Han sigut mes sortosos que l' Asteri Carbó.

* * *

Un epissodi curiós.

Anava á pendre 'l tren un conegut enginyer en companyia de la seva mare y una nena de pochs anys. En l' estació sigué detingut per la policia. Una delació misteriosa l' havia senyalat com á complicat en la qüestió dels valors robats... ¡Y tant misteriosa era la tal delació, que ningú sabia á punt fixo de ahont procedia! Aixó vol dir que la policia s' hi mira ben poch en detenir á un home.

Després s' averiguá tot. La delació era deguda á un fulano que tenia ressentiments ab l' enginyer per certas qüestions amorosas. Cregué que fentlo agafar, li donaria un gran disgust.

Y ara resulta que 'l disgustat es ell.

Li está bé per intrigant y poca solta.

L' arcalde D. Guillém als pochs días de haver arribat, va tornarse'n á Conca-bella.

Fins que de allá 'l torni á fer venir més que depressa 'l mateix mosquit que la senmana passada va picarlo á l' orella esquerra. Ara per variar el picará á la dreta.

Ab aquestas anadas y vingudas, tenia rahó un teixidor que deya:—¿Qu' es aixó? ¿Un arcalde ó una llensadora?

Per modelo de respecte als bons usos reglamentaris, ningú com el perdigot Sr. Abadal, president de l' Academia de Jurisprudencia y Legislació.

En el curs de una sessió, 'l distingit lletrat senyor Pinilla presentá una proposició, de la qual se 'n doná compte. Y al compendre 'l Sr. Abadal que li anavan á esbullar el marro respecte á cert propósit que té, encaminat á que las actas de l' Academia 's redactin en catalá, se 'n tragué un' altra de la butxaca y resolgué que aquesta y no la presentada pel Sr. Pinilla tenia la prioritat.

Un verdader joch de mans... pero bastant brut, que promogué ruidosas protestas.

El Sr. Abadal, més que presidir una Academia científica, mereix presidirne una de Cartomanca y Prestidigitació.

Cada població ha de tenir la seva creu.

Madrid té 'l tifus, que segons sembla, despatxa á las personas qu' es un primor.

Aquí en cambi tenim el tranvia que, modestia apart y ni que 'ns estigui mal el dirho, las despatxa encare ab mes salero.

He perdut el compte de las víctimas qu' en pochs días ha deixat extesas pels carrers de la desventurada Barcelona.

Y l' arcalde, com si res.

Segur de que ell, anant, com sempre va, en cotxe, no es fácil que rebi, s' escolta las manifestacions d' indignació del públich com qui sent ploure.

¡Y encare hi ha qui al tranvia vé á dirli Sa Magestat!...

Posém en son lloch las cosas: si acás *Sa Barbaritat*.

A la Casa Gran están á punt de tornarse tarumbas.

Entra un día un fulano:

—¿El nom del arcalde?

—Don Guillém.

Hi torna el mateix individu l' endemá:

—¿Cóm se diu l' arcalde?

—Don Eussebi.

Repeteix la pregunta al cap de vintiquatre horas:

—¿Cóm va dir que 's diu l' arcalde?

—Don Juli.—

Y aixís successivament.

Aviat, seguint d' aquest modo, la vara municipal tindrà grabats en son mánech tots els noms del santoral.

Armonías regidorecas.

El tinent arcalde del districte quart ha manat retirar del carrer d' Aragó un puesto destinat á la venda de periódichs, que no sé que hi fes gens de nosa.

En compensació, 'l tinent arcalde de la plassa de Santa Ana ha permés colocar á la cantonada del carrer del Gobernador una barraca al mateix negoci dedicada, que hi está tan bé com á un Cristo un parell de pistolas.

Senyors del Ajuntament, resólguinme aquest pastitxo: ¿quí governa á Barcelona? ¿El reglament ó 'l capritxo?

Nota d' art.

En el Saló d' actes del Ateneo Barcelonés s' ha celebrat aquestes días una nutrida exposició de dibuixos, originals de nostre amich el jove artista J. Robert, á qui 'ls lectors de LA ESQUELLA coneixen ja pels numerosos traballs seus qu' en aquestas columnas han vist la llum.

Buscant, ab laudable acert, la varietat dintre de l' unitat, l' autor ha procurat que entre aquestes dibuixos hi figuressin tots els matissos que constitueixen las sevas aficions: retratos-caricaturas, notas cómicas, escenas populars, fantasias, tipos...

La exposició, que ha sigut molt visitada, se componia de 32 obras—aquarelas, traballs á la ploma, impressions al oli,—en totas las quals s' hi veuhen brillar las especials aptituts que 'l nostre amich posseheix pel cultiu d' un género que tants y tan famosos artistas ha sapigut enlayrar.

Y lo més agradable de tot es que, apenas exposadas, no pocas d' aquestas obras han sigut venudas.

Rebi ab tal motiu el Sr. Robert nostra sincera felicitació.

Festa hermosa y altament simpática la celebrada diumenje al Palau de Bellas Arts ab motiu de la dis-

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

LO FORN DE 'N PERE PASTERA. Sainete, de *R. Ramón y Vidales*. Ptas. 1'—

EL CAMINO DE LA GLORIA. Novela de *Jorge Ohnet*. Ptas. 3'50

EL CONTRATO COLECTIVO DEL TRABAJO, por *Paul Bureau*. Ptas. 4'—

LA FIERECILLA DOMADA, por *Shakespeare*. Ptas. 1'—

DANS L'AIR, por *A. Santos-Dumont*. Ptas. 7'—

FÍSICA DEL AMOR, por *Remy de Gourmont*. Ptas. 3'50

**POEMAS
D'AMOR**
PER
Apeles Mestres
Ptas. 2

SOTA
LA PARRA
PER **C. GUMÁ**
Preu: 2 rals

*Resumen
Bibliográfico*
AÑO 2.º — N.º 4
Abril de 1904
SE FACILITA GRATIS

EL CONSEJERO DE LOS ENAMORADOS

RAMILLETE DE CARTAS AMOROSAS

Lenguaje de las flores. — Lenguaje del pañuelo. — Lenguaje del abanico

Alfabeto de los mudos

Lenguaje de las piedras preciosas, de los fósforos y del cigarro

Un tomo en 8º de más de 220 páginas. UNA PESETA

COLECCION DIAMANTE (edición López)

VALENTINA

NOVELA ORIGINAL, POR **LAURA GARCIA DE GINER**

Tomo 90. de la Colección

Precio 2 reales

CIENCIAS Y PACIENCIAS

PER
FRA NOI

Secrets d' economia doméstica. — Remeys fàcils y baratos. Experiments de física recreativa. — Fórmulas noves d' art culinari. — Jochs y entreteniments casuláns

Un tomo en octau, ab un grapat d' ilustracions. UNA PESETA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franquieg al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificat Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

EL MÚSICH DEL DIA

AMADEO VIVES
el pare dels Bohemios.

tribució de premis que ha posat fi al concurs de aprenents.

Era de veure la satisfacció que 's reflectia en els rostres dels agraciats.

L' Ajuntament ha fet una gran cosa apadrinant un certamen, que nasqué espontàneament en un carreró de l' Argenteria, durant las últimas festes de la Mercé. En poch més de un any ha adquirit aquest acte una importancia extraordinaria y ha posat arrels molt fondas.

Aixó prova qu' es cert alló que diuen: «Els xichs se fan grans.»

Tínguinho sempre en compte 'ls aprenents.

Jo no sé porque hi ha propietaris del Liceo que remugan al veure que 's tracta de adjudicar novament al Sr. Bernis l' empresa de aquell teatro.

¿Qué per ventura no recordan que de molt temps ensá cap més empresa s' hi ha pogut salvar? La que no ha coixejat, ha deixat en l' ayre els seus compromisos.

Un coneixedor de la casa ho deya gráficamente:

—Ni 'l teatro del Liceo pot tenir altre empresari que 'l Sr. Bernis, ni 'l Sr. Bernis pot tenir altra empresa que la del Liceo. Está probat.

Perora en Verdguer Callís desde *La Perdiu* en aquests termes:

«Dintre d' aquesta elevació de sentiments, també haurían de procurar tots, els de totas las collas y de totas las divisions, desfernos nosaltres mateixos, y procurar que 'ls demés se 'n desfessin, de la inclinació malfactora á engegar contra 'ls qui accionan dins un criteri que no es el nostre, la esvalotadora, repugnant y danyosa canilla de las acusacions y sospitas calumniosas.»

Hola, hola, ¿y fins ara no s' ha recordat de predicar contra la difamació?

Sí, senyors: fins ara en que 'ls companys de causa 's mossegan ells ab ells.

Pero 'm sembla que han fet una mica tart, que ja ho diu l' Evangeli: «Qui á mala baba mata, de mala baba mor'.»

Pescat en la repartició de premis celebrada en el Palau de Bellas Arts el passat diumenge.

Una donzella de quinze anys á una amiga de catorze:

—¿Qué me 'n dius d' aquests aprenents?

—Que per nosaltras representan una hermosa esperansa.

—¿Per qué?

—Perque tots son *fadrins*.

Compareix un timador davant de un tribunal:

—¿Quína es la seva manera de viure?—li pregunta 'l president.

A lo qual respon:

—Li diré: visch resignant, *prenent* las cosas tal com venen.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO PENÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª.—*Es-ti-ma-da.*
- 2.ª ID. 2.ª.—*A-ma-deu.*
- 3.ª MUDANSA.—*Mal-Mel.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Los sobrinos del Capitán Grant.*
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Nicolau.*
- 6.ª CONVERSA.—*Quim.*
- 7.ª GEBOGLÍFICH.—*Las ostras tenen dos closcas,*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª